

МЕТОДИЧНІ ОРІЄНТИРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

*Н. М. Бібік, головний науковий співробітник відділу початкової освіти,
доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України*

У презентації узагальнено методичні настанови щодо реалізації змісту предмета « Я досліджую світ» за типовою освітньою програмою під керівництвом О.Я. Савченко. Розкрито дидактичний інструментарій полісенсорного підходу в забезпеченні дослідницької діяльності учнів як провідної на уроках з цього предмета; показано можливості створення різних варіантів інтегрованих програм, використання засобів включення завдань дослідницького характеру в координатах компетентнісного орієнтованого навчання:

Охарактеризовано навчально-методичний комплект з предмета, що містить, крім підручника, навчальні матеріали у формі робочого зошита, методичний посібник із розгорнутим сценарієм кожного уроку, доповненим практичним матеріалом для його варіативної організації.

Навчально-методичний комплект:

- Підручник
- Робочий зошит
- Методичний посібник для вчителя + календарно-тематичний план
- Інтернет-підтримка
- Електронна версія підручника
- Методична онлайн-підтримка у формі авторських вебінарів

Підручник відповідає Типовій освітній програмі, розробленій під керівництвом О. Я. Савченко (НУШ-1), у якій:

- забезпечено наступність і перспективність між класами і циклами навчання;
- взаємоузгоджено цілі, зміст і результати освітнього процесу;
- чітко окреслено очікувані результати на завершення першого циклу, вони є діагностичними, їх можна виміряти;
- пропонується зміст, який відповідає пізнавальним можливостям дітей, дає змогу за необхідності подолати розбіжності у їхніх досягненнях;
- надається можливість творчого використання вчителем програми і дидактичного інструментарію, залежно від умов навчання
- добір дидактично-тематичного забезпечення зумовлюється індивідуальними можливостями учнів (рівень навченості, актуальних психічних станів, потреб, мотивів, цілей, тощо).

Підручник інтегрує освітні галузі:

- громадянська та історична освіта
- соціальна та здоров'язбережувальна
- природнича

Постав глобус проти лампи. Повільно обертай його навколо осі. Спостерігай, як змінюється освітлення поверхні глобуса.

Розгляньте малюнки. Під якими з них можна записати ці правила?

- Не підвищуй голос і не кричи.
- Будь акуратним.
- Умей ділитися.
- Питай дозволу, коли...

Оформте ці правила на плакаті. Поступово доповнюйте їх тим, які вам допоможуть спільно виконувати роботу.

Зміст інших галузей використовується як міжпредметна основа для застосування набутого учнями досвіду в життєвих ситуаціях

ТЕРМІНОЛОГІЯ:

Інтеграція – відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних освітніх галузей з метою різнобічного вивчення змісту, відновлення єдності частин. Результатом об'єднання зрощення є утворення нового знання, яке набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами

Знайди на малюнках першу букву свого імені; цифру — скільки тобі років. По черзі скажи, що із зображеного не належить до природи; що можна назвати словом **транспорт**. З перших букв назв яких предметів можна скласти слово **школа**?

Види інтеграції

- **Міжпредметна** – що утворює нові предмети або курси, об'єднані в одну структуру змісту з різних предметів.
- **Тематична** – передбачає вивчення наскрізних тем з різних предметів
- **Діяльнісна** – на основі вибору діяльності, спрямованої на формування способів, умінь, навичок освоєння реальності
- **Найвищим** субмеханізмом інтеграції є інтеграція стратегій пізнання або універсальних пізнавальних дій
- **Радикальна** інтеграція «усього з усім»

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ:

- системний виклад змісту в нових взаємозв'язках компонентів;
- аналіз складників цілого;
- взаємовідповідність мети і результату в координатах компетентнісного підходу;
- пошук-дослідження зв'язків, залежностей, причин і наслідків, явищ

МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ:

- системний виклад змісту в нових взаємозв'язках компонентів;
- аналіз складників цілого;
- взаємовідповідність мети і результату в координатах компетентнісного підходу;
- пошук-дослідження зв'язків, залежностей, причин і наслідків, явищ

Виявлено **ПРОБЛЕМИ** застосування інтегрованого підходу:

- втрата вимог до функціональної грамотності як результату початкової освіти;
- інформаційна надлишковість змісту навчання за рахунок залучення інформації з різних галузей;
- випадкове зрощення одиниць змісту без урахування програмових вимог;
- мозаїчний перелічувальний спосіб реалізації міжпредметних зв'язків.

Пропозиції для забезпечення інтегрованого навчання:

Інтегрований підхід у початковій школі має реалізовуватись варіативно:

- 1) шляхом паралельного здійснення предметного та інтегрованого навчання;
- 2) інтеграції у межах освітніх галузей, де підставою для цього може бути єдність провідних видів діяльності;
- 3) через створення інтегрованих курсів за пріоритетності різних видів діяльності, які визначаються змістом галузей, з орієнтацією на досягнення чітких результатів, окреслених Стандартом і навчальною програмою;
- 4) за умов упорядкування організаційних форм інтегрованого навчання – навчальних проектів і досліджень, інтегрованих днів, тощо – які дозволять цілісно використати можливості урочної і позаурочної діяльності;
- 5) У процесі інтегрованого навчання мають переважати діяльнісні, творчо-пошукові методи і форми роботи.

Засоби реалізації програми інтегрованого предмета «Я досліджую світ»:

- доступність і емоційна привабливість текстів, їх інструментальна цінність;

- відповідність обсягу і кількості практичних завдань та вправ пізнавальним можливостям учнів, їх посиленість і необхідна частотність для відпрацювання програмових компетентностей;

- забезпечення діалогічності, співтворчості учасників навчального процесу, їх взаємодії

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

Передбачено включення учнів у практику виконання завдань дослідницького характеру:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне-відмінне, до якого цілого воно належить)

Про що можна сказати: **сходить, світить, гріє, пече, сідає, заходить?**

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

- дослідження-спостереження (Що відбувається? Які зміни? Причини виникнення?)

КОЛЬОРОВІ СТОРІНКИ ПРИРОДИ:

Методичні засоби інтеграції в процесі реалізації програми:

- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причиново-наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення)

Що можна побачити, почути і відчутти восени?

Я чую

Я відчуваю на дотик

Я бачу

Я відчуваю на смак

Я відчуваю на запах

ЩОДЕННИК СПОСТЕРЕЖЕНЬ

Веди щоденник спостережень. За допомогою щоденника ти зможеш порівнювати зміни в неживій природі, житті рослин і тварин.

Ресурсний супровід підручника

Постав глобус проти лампи. Повільно обертай його навколо осі. Спостерігай, як змінюється освітлення поверхні глобуса.

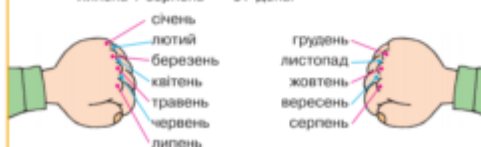
покрокові інструкції для проведення дослідів з використанням дослідницьких засобів (лінійка, лупа, термометр, глобус) (дослід з глобусом для встановлення причин зміни дня і ночі)

завдання частково пошукового і творчого характеру для тренування спостережливості, уваги і запам'ятовування (визначення кількості днів місяця за допомогою рук; визначення зросту)

Для того щоб легше було запам'ятати, скільки днів у кожному місяці, люди придумали рахувати на кісточках пальців, стиснутих у кулак.

Стисніть руку в кулак. Починаємо відлік: січень — виступ — 31 день; лютий — западинка — 28 або 29 днів; березень — виступ — 31 день; квітень — западинка — 30 днів і т. д. Між липнем і серпнем западинки немає. Цей перехід якраз припадає на останній виступ кісточок однієї руки і перший виступ кісточок іншої, тобто липень і серпень — 31 день.

Методичний посібник для вчителя

містить:

- календарно-тематичний план,
- орієнтовні розробки уроків з визначеними метою і очікуваними результатами кожного уроку,
- характеристику основних методичних рішень, які забезпечують діяльність учнів на мультисенсорній основі

Особливу увагу приділено використанню вправ дослідницького характеру, творчих завдань на міжпредметній основі, логічних вправ, завдань компетентнісного характеру, елементарних тестів.

